

GODIŠNJI IZVEŠTAJ O RADU OSVITA U 2019-toj GODINI

UVOD

OD TRADICIJE DO POŠTOVANJA ŽENSKIH I DEČJIH PRAVA

Specifičnost romske zajednice koja žensku decu manje vrednuje od muške, ne razlikuje se mnogo od načina vrednovanja kod većinskog naroda, ali Romkinja u svojoj zajednici ima težak zadatak koji nasleđuje njena kćerka, unuka, a da se ona o tome najmanje pita.

Tradicija ranih brakova se više ne može podvoditi pod kulturno nasleđe romske zajednice, jer je Romkinju učinila obespravljenom ženom. Ona često nema prava i mogućnosti da odlučuje o svojoj sudbini bilo da je u pitanju izbor bračnog partnera, razvod, mogućnost nastavljanja školovanja, rođenje jednog ili sedmoro dece, selidba, lečenje, raspolaganje materijalnim sredstvima porodice, rana udaja itd.

Diskriminacija i nasilje u kome žive romske žene i deca, načinilo je od njih žrtve sistema koje je na žalost nevidljivo državnom sistemu, široj društvenoj zajednici ali i romskoj zajednici.

Diskriminacija pripadnica romske nacionalne manjine najviše je izražena u oblasti zapošljavanja, obrazovanja, zdravstvene zaštite, nasilja u porodici i stanovanja. Još uvek je aktuelan problem nedostatka ličnih dokumenata.

Uprkos određenom napretku u zakonodavstvu, usvojeni su mnogi zakoni i strategije, koje se tiču eliminacije diskriminacije nad ženama uopšte, a romskih žena i devojčica naročito, problemi sa sprovođenjem zakona ostaju veliki. Unapređenja u pravnom okviru postoje, ali sa druge strane – njegovo sprovođenje je sporo i nedovoljno, nekada je to usled nedostatka (ili manjka) budžeta, ili nedostatka edukacija za državne službenike i službenice koji treba da implementiraju novousvojene zakone, postojanje predrasuda i stereotipa o Romima/kinjama ili nedovoljno razvijenih kapaciteta institucija. Praksa, daleko zaostaje iza usvojenih pravnih rešenja u mnogim oblastima.

Do razvijanja politika u oblasti rodne ravnopravnosti došlo je usled saradnje sa (ili pritiska od) međunarodnim organizacijama, EU tela. Međutim, Vlada Republike Srbije nije preduzela koordinisan napor da smanji rodnu diskriminaciju ili da implementira dugoročne strategije za unapređivanje položaja žena i postigne suštinsku ravnopravnost. Samo su organizacije civilnog društva bile te koje su podizale svest javnosti o relevantnosti ovih pitanja, dok su rešenja za probleme grupa koje se sreću sa različitim oblicima višestruke diskriminacije, kao što su Romkinje, dobijala nedovoljnu pažnju i ograničene fondove.

Ženske OCD često izražavaju mišljenje da mnogi zakoni koji se odnose na rodna pitanja jesu usvojeni samo iz razloga što Srbija želi da se u budućnosti pridruži EU, i da se kapaciteti institucija ne razvijaju u skladu sa tim. Sa druge strane, u medijima i javnosti, često se čuju izjave da neki (stari ili novousvojeni) zakoni nisu sprovedeni usled nedostatka „političke volje“.

Ne postoji sistemska i konzistentna politika privremenih posebnih mera (mera afirmativne akcije) usmerenih na poboljšanje položaja romskih žena i devojčica i drugih marginalizovanih grupa žena.

Zbog toga što se u javnosti, a ni u samoj romskoj zajednici ne govori o određenim društvenim mehanizmima diskriminacije nad romskim ženama i devojčicama, dolazi se do nevidljivosti napora koji Romkinje ulažu u održavanje gole egzistencije.

Oснаživanje i pružanje podrške romskim ženama, pružanjem prostora u kome se slobodno govori o muškom nasilju nad ženama, romske žene dobijaju deo društvene moći kojom se suprostavljaju nasilju.

Siguran prostor koji pružamo ženama, saznanja koja sa njima delimo ukazala su nam da je rad sa romskim ženama od vitalne važnosti za romsku zajednicu. Znamo da rad sa romskim ženama otvara put ka njihovoj emancipaciji i da je potrebno uložiti mnogo rada na rešavanju nasilja u okviru romskog patrijarhata koji je po mnogo čemu specifičan. Kada ovo pitanje otvorite romska žena sama imenuje diskriminaciju kojoj je izložena kako u zajednici tako i van nje i tada je mnogo lakše pomoći joj da se pripremi za različite situacije diskriminacije i načine na koji će ih rešiti.

UZ podršku OAK fondacije od maja 2013 godine radile smo novu Strategiju rada Osvita, a u skladu sa novinama u zakonskoj regulativi radile smo reviziju za period 2014 -2018 godine. U okviru Strategije revidirale smo Misiju.

Misija

Udruženje Romkinja Osvit je regionalna ženska organizacija civilnog društva koja doprinosi ostvarivanju rodne ravnopravnosti, izgradnji društva bez diskriminacije i sa jednakim pristupom javnim uslugama. Uro Osvit osnažuje žene sa iskustvom nasilja, a posebno Romkinje, za izlazak iz kruga nasilja. Uro Osvit radi sa nadležnim institucijama i sprečavanje nasilja prema ženama. Uro Osvit pruža uslugu SOS telefona na romskom i srpskom jeziku. Osvit neguje, jača i širi Romsku kulturu i tako doprinosi razumevanju među zajednicama i kulturi nediskriminacije.

Vizija

Otvorena, **S**nažna, **V**idljiva, **I**nformisana, **T**olerantna Romkinja je ravnopravna u društvenoj zajednici.

Na njima se zasniva rad Osvita. U okviru strateških ciljeva i akcionog plana u 2018. godini uradile smo:

Pored institucionalne podrške OAK fondacije za rad organizacije u svim oblastima delovanja, od novembra 2018. do aprila 2019. godine dobile smo finansijsku podršku **od UNDP – a** za projekat „Unapređenje kvaliteta usluga SOS telefona na romskom i srpskom jeziku“. Pored podrške za rad SOS telefona dobile smo sredstva za instaliranje softvera-baze za evidentiranje broja korisnika, vrsta nasilja i usluga koje su pružene korisnicima. Od sredstava OAK Fondacije obezbedile smo konsultantkinjama obuku za popunjavanje baze i rukovanje bazom. Na taj način unapredile smo kvalitet usluga koje pružamo korisnicima kao i kapacitete konsultantkinja za pružanje kvalitetnih usluga, a indirektno to utiče na osnaživanje žena da se javljaju kredibilnom SOS telefonu.

Od oktobra 2018 do maja 2019. uz podršku **SwissPRO-a** realizovale smo projekat „Povećanje dostupnosti socijalnih usluga ženama sa iskustvom porodičnog i partnerskog nasilja na teritoriji Topličkog okruga“. Partner u projektu nam je bio Grad Prokuplje. Osnovna aktivnost je bila otvaranje i opremanje kancelarije SOS telefona na romskom i srpskom jeziku u Prokuplju gde je sedište Topličkog okruga. Otvaranjem SOS telefona u Prokuplju povećana je dostupnost ove usluge ženama sa iskustvom nasilja iz Prokuplja, Blaca, Žitorađe i Kuršumlje. Obučile smo i angažovale za rad na ovom SOS telefonu 4 konsultantkinje 2 Romkinje i 2 pripadnice većinske populacije. Održana je obuka akreditovanog programa za predstavnike ustanova i institucija iz navedene 4 opštine, na temu „Podrška unapređenju položaja Romkinja“ u cilju unapređenja kvaliteta usluga koje pružaju ženama. Na kraju projekta potpisani su Memorandum o sufinansiranju rada SOS telefona u Prokuplju sa sve 4 opštine Topličkog okruga.

Od maja 2019.godine do oktobra 2021.godine uz podršku CARE International Balkan realizujemo projekat " FAIRE III za mlade ". Opšti cilj projekta je: Doprinos povećanju kapaciteta romskih organizacija civilnog društva, mladih i drugih ključnih aktera u zajednici da primenjuju i promovišu rodnu ravnopravnost, zdravlje, zdrave stilove života i nenasilje koristeći testirane modele i pristupe.

Specifičan cilj :

1. Obučiti 20 mladih iz Niša i Aleksinca za TOT trenere po YMI programu
2. Upoznati 200 mladih iz 5 srednjih škola iz Niša i Aleksinca po LSE programu koji će nastaviti da ga promovišu među mladima u svojim sredinama
3. Upoznati 20 odraslih romskih lidera/ki, nastavnika i predstavnika ustanova i institucija iz Niša i Aleksinca sa programom Y kako bi nastavili da ga primenjuju u svom radu.

Direktna ciljna grupa su nam devojčice i dečaci romske i većinske populacije (200 mladih), od kojih je oko 40% romske nacionalnosti, starosti od 15 do 18 godina, lideri romskih NVO , profesori i stručne službe srednjih škola u Nišu i Aleksincu.

Strateški cilj 1: Osnaživanje Romkinja i žena sa iskustvom nasilja, za izlazak iz kruga nasilja

januar 2019 - deecembar 2019.

SOS telefon na romskom i srpskom jeziku - licencirana socijalna usluga

1. TELEFONSKI RAZGOVORI - dežuranje na telefonu. Uspostavljanje prvog kontakta sa klijentkinjom/tom, davanje podrške za izlaz iz situacije nasilja ili bilo kog oblika diskriminacije. Informisanje o njihovim pravima, nadležnostima institucija i novinama u zakonskoj regulativi koja ih štiti. - Kontinuirano dežurstvo na SOS telefonu 24/ 7 , **ukupno 8.760 radnih sati**

2. NEPOSREDNI - INDIVIDUALNI RAZGOVORI. Putem individualnih razgovora pronalazi se najadekvatnije rešenje, uz osnaživanje žrtve i podsticanje samopouzdanja da bi realizovale/i svoja prava. Razgovore sa klijentkinjama/ima prema potrebi obavlja pravica, socijalna radnica i psihološkinja.

3. PRAVNA POMOĆ I PODRŠKA pruža se kroz

- pravne savete
- pisanje pravnih i drugih podnesaka
- zastupanje pred sudom i drugim državnim ustanovama

4. TEREANSKE AKTIVNOSTI na relaciji porodica & institucije.

Veoma često postoji potreba odlaska volonterki u institucije kako bi se pomoglo ženama i deci da što pre ostvare svoja prava. Uspostavljanje komunikacije i razmenu informacija sa državnim institucijama smatramo ključnim faktorom u angažovanju na poboljšanju pomoći i zaštite žena i dece koji žive u nasilnim porodicama. Sa druge strane, mnoge žene nerado idu same u institucije bojeći se degradacije, ponovne viktimizacije od strane službenika, nedovoljno senzibilisanih za nasilje odnosno kršenje ženskih ljudskih prava. Oni često okrive ženu i upućuju da treba odustati od zahteva za zaštitu prava. Kroz intervencije u institucijama prilagođavamo rad institucija potrebama dece i žena, da ostvare ono što im zakon pruža i što efikasnije kako se ne bi dugo ostajalo u situacijama nasilja, ponekad realno opasnim po život

Ukupan broj usluga:

Sos telefoni - ukupan broj poziva 417

Dolazni pozivi od strane klijentkinja - 330

Dolazni pozivi od strane institucija i drugih aktera za zaštitu žena - 67

Odlazni pozivi od strane konsultantkinja - 20

Savetovanje i usluge psihologa - 37

Pravno savetovanje - 41

Pravno zastupanje na sudu - 3

Informisanje o zakonskoj regulativi i merama zaštite - 99

Odlazak u institucije sa klijentkinjama - 2

Kontaktiranje institucija -7

Dopisi institucijama - 2

Podrška u ostvarivanju socijalne pomoći - 4

Grupe za samo-pomoć - 3 po 10 žena

Upućivanja na druge organizacije – 12

Broj korisnica:

Broj žena - 95

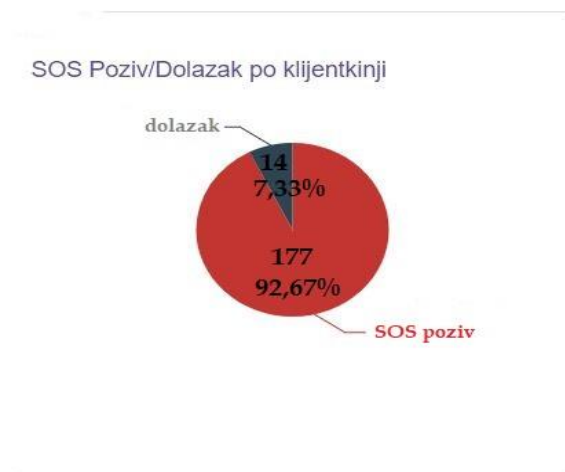
Nove klijentkinje - 64

Klijentkinje kojima je nastavljena podrška iz ranijeg perioda- 24

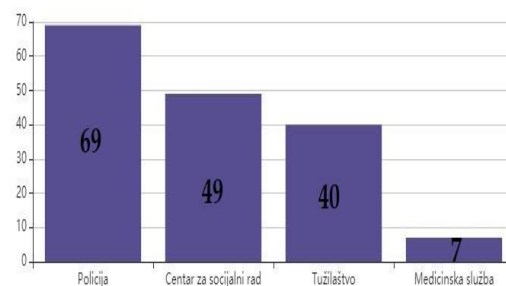
Broj dece (do 18) - 7

Broj muškaraca - 5

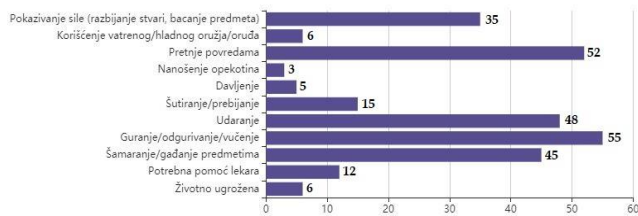
Vrste nasilja i procentualna izloženost korisnica u 2018/19. godini prikazana kroz grafikone:

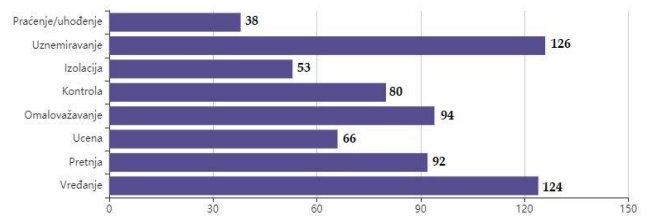
Prijave institucijama

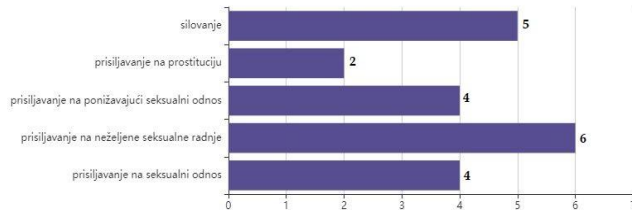
Fizičko nasilje

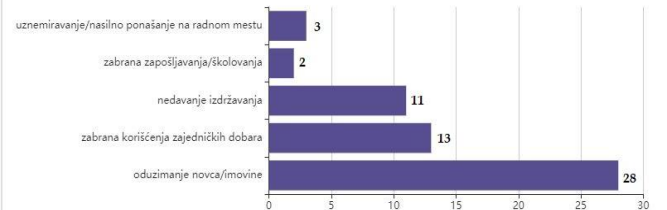
Psihičko nasilje

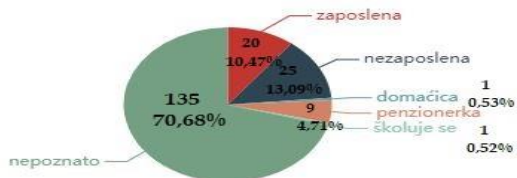
Seksualno nasilje

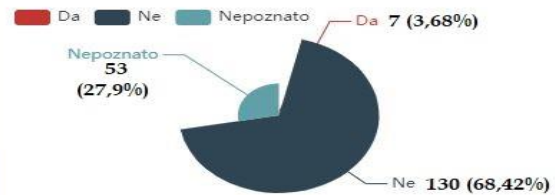
Ekonomsko nasilje

Radni status klijentkinja

Oružje

Preventivne radionice za informisanje žena o njihovim pravima, nadležnostima institucija i novinama u zakonskoj regulativi:

Na teritoriji južne Srbije (Nišavski i Toplički okrug) na godišnjem nivou realizovale smo 60 radionica za 95 žena. Procenjijemo da će minimalno još 150 žena biti informisano od naših učesnica na radionicama o navedenim temama i na taj način uticati na njih da prijave nasilje.

Strateški cilj 2 : Razvijanje nediskriminativnog društva unapređivanjem razumevanja fenomena nasilja nad ženama/ Romkinjama, aktivizma Romkinja i romske kulture

80 puta smo bile gošće na **lokalnim, nacionalnim i međunarodnim elektronskim i štampanim medijima** u kojima smo govorile o problemima nasilja nad ženama, položaju Romkinja u društvu i porodici i važnosti rešavanja problema malletničkih brakova što se uklapa u naše **strateške ciljeve 2, 3, i 4.**

Kampanje:

Priprema i realizacija Kampanje “16 dana aktivizma u borbi protiv nasilja nad ženama”

Priprema i realizacija V day-a

Priprema i realizacija 8. marta:

Priprema i realizacija Kampanje povodom Meseca ženskog romskog aktivizma i obeležavanja 8. aprila - Svetskog dana Roma:

Priprema i realizacije Kampanje UN Oranž –Narandasta kampanja

Kao predsedavajuća organizacija Romske ženske mreže u 2019.godini obezbedile smo podršku CARE international Balkans za rad RŽM, kao i pregovore sa OAK Fondacijom oko podrške mreži. Organizovale smo sastanak upravnog odbora i Skupštine Romske ženske mreže čija je tema bila : Izrada AP za 2020, unapređenje mrežnih dokumenata, izbor nove koordinirajuće organizacije, obeležavanje Kampanje "16 dana aktivizma" i Meseca romskog ženskog aktivizma.

U okviru obeležavanja Kampanje 8 april Svetski dan Roma i Romkinja, 04.03. 2019.godine prisustvovala smo svečanom otvaranju Romskog kulturnog centra u Nišu, koji je prva kulturna ustanova za Rome i Romkinje u Srbiji. Osvit je uradio Statut RKC-a na osnovu kojeg je registrovan kod Ministarstva za državnu upravu i lokalnu samoupravu ,a osnivač je Nacionalni Savet Romske Nacionalne Manjine RS.

U okviru obeležavanja kampanje Mesec romsko ženskog aktivizma u Prokuplju smo 6 .3. 2019. godine organizovale sastanak " Lokalni akteri u zaštiti žena od nasilja u Topličkom okrugu" . Na sastanku svi akteri ispred opština Prokuplje, Kuršumljija, Žitorađa i Blace su sa Osvitom potpisali Memorandum o saradnji.

Povodom 8.marta u prostorijama Osvita imale smo sastanak sa načelnicom nišavskog Okruga i članicom Nacionalne koalicije za prevenciju dečijih brakova Draganom Sotirovski uz medijsku promociju sastanka na svim lokalnim medijima.

- U martu 2019.godine dobile prvu nagradu EU AWARD FOR ROMA INTEGRATION in the Western Balkans and Turkey, " Women grassroots activists// unknown heroes". https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/news_corner/news/winners-2019-eu-award-roma-integration-western-balkans-and-turkey-will-be-announced_en
- U aprilu 2019.godine na centralnoj manifestaciji obeležavanja Svetskog dana Roma i Romkinja u Beogradu, Srba Ivanov, predsednik Saveta Muzeja romske kulture, dodelio je zlatne i srebrne povelje, romskog doajena Slobodana Beberskog u znak zahvalnosti pojedincima zaslužnim za afirmaciju romskog naroda i romske kulture. Jedna od dobitnica povelje je Ana Saćipović direktorka Osvita.

U okviru obeležavanja Kampanje "16.dana aktivizma " i UN Oranž -Narandaste kampanje, imale smo sastanak 10 decembra na Svetski dan ljudskih prava sa:

- Koordinacionim telom za praćenje realizacije Strategije za socijalno uključivanje Roma i Romkinja u Republici Srijbi za period 2016.do 2025.godine - savetnikom Nenadom Ivanišević
- državnim sekretarom Zoranom Lakićević, zaduženim za Rome u RS
- gospođom Gordanom Gavrilović iz rodne ravnopravnosti, pod sloganom „**Dečiji brak nije tradicija romske zajednice, već kršenje dečijih i ljudskih prava – Romkinje protiv maloletničkih brakova**“, na kome su uručene preporuke za Urdenciju za podršku romskim devojkicama. Rezultat sastanka je dogovor na osnovu kojeg je upućen dopis prof. dr Zorani Z. Mihajlović, potpredsednici Vlade i ministarki građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture sa 5 prioriternih preporuka na osnovu kojih će Vlada reagovati.

Osvit je u okviru realizacije regionalnog projekta "FAIRE III za mlade" u Kampanji 16 dana aktivizma imao istu aktivnost u istom danu, kao i organizacije iz Crne Gore i Bosne i Hercegovine. Realizovana je radionica sa mladima u osnovnim i srednjim školama na temu dečijih i ljudskih prava.

Na sajtu Ministarstva Pravde i RTS-u i dalje se emituje nacionalni spot "Ugasi nasilje".

U okviru realizovanih kampanji animirale smo i informisale oko 4000 građana/ki Niša, Aleksinca, Prokuplja i Vranja na uličnim akcijama, a preko medijskih reportaža o kampanjama ceo region južne Srbije na temu prevencije i zaštite žena od nasilja.

U cilju razvijanja nediskriminatornog društva unapređivanjem razumevanja fenomena nasilja nad ženama – Romkinjama organizovale smo ili bile izlagačice na 30 seminara, 50 sastanaka i 12 konferencija - okruglih stolova na regionalnom, nacionalnom ili lokalnom nivou.

U okviru istog cilja u ovom periodu realizovale smo 2 seminara našeg akreditovanog programa za obuku 75 lokalnih aktera (CSR, PU, Zdravstveni radnici, obrazovne ustanove, NVO...) za zaštitu žena od nasilja i unapređenje položaja Romkinja.

Strateški pravac 3: Praćenje sprovođenja normativnog okvira i uspostavljanje mehanizama za sprečavanje i suzbijanje nasilja nad Romkinjama/ ženama na lokalnom i nacionalnom nivou

U skladu sa ovim ciljem Osvit kontinuirano radi monitoring lokalnih politika za unapređenje položaja žena, žrtava nasilja i Romkinja. Na godišnjem nivou radimo analizu monitoringa i kreiramo preporuke za unapređenje rada nadležnih institucija i ustanova koje dostavljamo Sigurnoj kući, CSR, PU, i lokalnim donosiocima odluka.

I ove godine smo bile deo Koalicije ženskih organizacija koje su učestvovala u pisanju izveštaja iz senke CEDAW i GREVIO Komitetima, dokumentovanjem studijama slučajeva iz naše prakse o nepostupanju CSE i PU u skladu sa Zakonom o sprečavanju nasilja nad ženama i Konvencije SE. Na osnovu ovih izveštaja usledile su preporuke našoj zemlji, na šta da obrati posebnu pažnju kada su Romkinje u pitanju i ostvarivanje njihovih prava. U skladu sa tim preporukama kreirane su teme za sastanke i konferencije koje smo organizovale ili na kojima smo bile izlagačice.

Strateški pravac 4: Izgradnja kapaciteta udruženja Osvit za realizaciju strateških ciljeva

Na osnovu internog dokumenta **Principi rada u Osvitu** sve aktivistkinje su ravnopravne, sa istim mogućnostima unapređenja u radu, unapređenja znanja i kompetencija i raspored odlaska na obuke.

Drugi princip rada je da jednom mesečno (po potrebi češće) organizujemo redovne sastanke organizacije, na kojima raspravljamo o problemima u radu, postignutim rezultatima, razmeni iskustva i potrebama aktivistkinja za dalji rad i unapređenje.

- Redovni mesečni sastanci organizacije .

Dosadašnja praksa u radu Osvita je da jednom mesečno imamo sastanke na kojima su u obavezi da prisustvuju sve aktivistkinje. Na sastancima radimo evaluaciju mesečnih aktivnosti, razgovaramo o problemima na koje nailaze aktivistkinje u radu, dajemo sugestije za njihovo prevazilaženje i dogovaramo naredne aktivnosti. Pravimo raspored dežurstva na SOS telefonu, i plan realizacije drugih aktivnosti vezano za projekte. Svaka aktivistkinja dobija zadatak za naredni mesec, može se prijaviti sama za određeni zadatak ili prema kapacitetu i znanju u određenoj oblasti, zadužena osoba može se zameniti sa drugom aktivistkinjom. Po demokratskim principima svaka ima pravo da učestvuje u planiranju, daje sugestije i druge komentare.

- Po potrebi, organizujemo interne seminare, na kojima se nakon prođenih obuka, obučavaju druge aktivistkinje iz organizacije, koje nisu prošle te seminare. Aktivistkinja koja je prošla određenu obuku ima obavezu da sav edukativni materijal sa obuke, donese u kancelariju Osvita (dostupnost sticanja znanja za sve), i pripremi trening da novostečena znanja prenese svojim kolegicama u organizaciji koje nisu bile na tu obuku. Tako jačamo kapacitete svih aktivistkinja.

10 konsultantkinja je bilo na 40 seminara i obuka za jačanje kapaciteta, što je u proseku po 4 obuke je imala svaka od nas.

Zahvaljujući institucionalnom grantu OAK Fondacije imamo 4 aktivistkinje u radnom odnosu, 6 po drugim vrstama ugovora, prostor za rad SOS telefona je adaptiran, i imamo mogućnost realokacije sredstava u skladu sa potrebama organizacije i korisnika.

Uz podršku SWISS PRO-a proširile smo kapacitete SOS telefona, otvorena je kancelarija u Prokuplju i privremeno su zaposlene 4 konsultantkinje (3 Romkinje i 1 pripadnica većinske populacije) u Prokuplju. Za ovaj period u Prokuplju smo imale 45 korisnika različitih usluga SOS telefona.

Uz podršku CARE International Balkans plaćamo deo troškova kancelarija, i proširili smo preventivne aktivnosti na vršnjačke edukatore i mlade u srednjim i osnovnim školama, kao i na mlade iz zajednice o rodnoj ravnopravnosti, zdravim stilovima života i prevenciji vršnjačkog nasilja. U okviru projekta uključile smo 200 mladih iz 6 osnovnih i srednjih škola i 20 iz romske zajednice koji nisu obuhvaćeni obrazovnim sistemom u Y program za mlade. Obučile smo 20 mladih edukatora/ki po akreditovanom programu za vršnjačke edukatore od koji su 10 pripadnici/e romske nacionalnosti. Kroz akreditovan program LSE, uključeno je 20 predstavnika stručnih službi škola i romskih lidera/ki.